VALTAKUNNANVOUDINVIRASTO LAUSUNTO

6.3.2017 146/331/17

U 13/2017 vp

Eduskunnan lakivaliokunnalle

Pyydettynä lausuntona valtioneuvoston kirjelmästä eduskunnalle ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviksi (varhaisen vaiheen saneeraus ja toinen mahdollisuus) esitettään kunnioittaen seuraavaa.

Yleistä

Euroopan komissio on 22 päivänä marraskuuta 2016 tehnyt ehdotuksen Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviksi ennaltaehkäiseviä uudelleenjärjestelyjä koskevista puitteista, uudesta mahdollisuudesta ja toimenpiteistä uudelleenjärjestelyä, maksukyvyttömyyttä ja veloista vapauttamista koskevien menettelyjen tehostamiseksi sekä direktiivin 2012/30/EU muuttamisesta (KOM(2016) 723 lopullinen). Ehdotus perustuu Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 53 ja 114 artiklaan.

Direktiiviehdotus koskee pääasiassa velkojen ennaltaehkäisevää uudelleenjärjestelyä (4—18 artiklat), uuden mahdollisuuden antamista ylivelkaisille (konkurssin tehneille) yrittäjille poistamalla näiden henkilökohtainen velkavastuu (19—23 artiklat) sekä toimenpiteitä maksukyvyttömyysmenettelyjen tehostamiseksi (24—28 artiklat).

Velkojen ennaltaehkäisevästä uudelleenjärjestelystä säädetään Suomessa yrityksen saneerauksesta annetussa laissa (jäljempänä yrityssaneerauslaki). Veloista vapauttamisesta säädetään yksityishenkilön velkajärjestelystä annetussa laissa (jäljempänä velkajärjestelylaki). Direktiiviehdotuksesta seuraisi muutoksia molempiin, mutta erityisesti ensin mainittuun lakiin.

Muutoksen vaikutukset

Valtakunnanvoudinviraston käsityksen mukaan ehdotetusta direktiivistä ei seuraisi varsinaisia lainsäädännöllisiä muutoksia ulosottokaareen. Täytäntöönpanon keskeytystä koskevat säännökset ovat yrityssaneeraus- ja velkajärjestelylaissa. Direktiiviehdotuksen merkittävin vaikutus ulosottomenettelyyn olisi ehdotuksen perusajatuksena olevalla saneeraushakemuksesta irrallisella lyhyehköllä täytäntöönpanokiellolla. Direktiiviehdotuksen mukaan kielto tulisi voida määrätä, vaikkei edes saneeraushakemusta olisi vireillä, saneerausohjelmaa koskevien neuvottelujen edistämiseksi. Nykyisellään ulosmittauksen ja muiden täytäntöönpanotoimenpiteiden kielto alkaa aina automaattisesti saneerausmenettelyn alkaessa ja pysyy voimassa, kunnes saneerausohjelma vahvistetaan tai menettely muusta syystä päättyy. Yrityssaneeraushakemuksen vireille tulon jälkeen tuomioistuin voi määrätä kiellon väliaikaisena.

Valtakunnanvoudinvirasto toteaa, että Harmaan talouden selvitysyksikön (HTSY) tekemän

Käyntiosoite	Postiosoite	Puhelin	Telekopio	Sähköpostiosoite
Kauppiaskatu 1 20100 TURKU	PL 330 20101 TURKU	029 566 5150	028 566 5159	vvv@oikeus.fi

ulosottovelallisia koskevan kartoituksen (ilmiöselvitys 33/2011 s. 38) mukaan keskimäärin puolet ulosottoperintään tulevista yritys- ja yhteisövelallisista ja vielä suurempi osa toiminimellä elinkeinoa harjoittavista velallisista on rekisteritietojen perusteella sellaisia, joiden toiminta on tosiasiallisesti päättynyt ja joihin kohdistettavat perintätoimet eivät tuota tulosta. Vielä toiminnassa olevien yritys- ja yhteisövelallisten osalta täytäntöönpanon onnistuminen edellyttää kykyä toimia erityisen nopeasti, sillä usein velkoja on ennen ulosoton hakemista yrittänyt periä saatavaa vapaaehtoisin perintäkeinoin. Tästä johtuen ulosoton vireille tullessa yritysten varallisuustilanne on usein jo heikko. Yritysvelallisten osalta ulosoton erityispiirteenä on se, että aikaikkuna tehokkaille täytäntöönpanotoimille on lyhyt.

Tämän hetkisen yrityssaneerauslain mukaan täytäntöönpanotoimet lähtökohtaisesti keskeytyvät silloin, kun tuomioistuin päättää menettelyn aloittamisesta. Tuomioistuin voi määrätä täytäntöönpanokiellon väliaikaisena jo yrityssaneeraushakemuksen vireille tulon jälkeen. Mikäli direktiivi tulee voimaan ehdotetussa muodossa eli täytäntöönpano voidaan keskeyttää ilman, että saneerausta on edes haettu, kasvaa riski siitä, että täytäntöönpanon keskeytystä käytetään omaisuuden hävittämiseksi tai piilottamiseksi velkojien ulottumattomiin.

HTSY:n ilmiöselvityksen mukaan yritysvelallisista 91 prosenttia on verovelkaisia. Samassa selvityksessä todetaan, että yritysten ja yritysyhteyden omaavien luonnollisten henkilöiden velat ovat keskimääräistä huomattavasti suuremmat. Enemmän kuin joka kolmas verovelkaisista yrityksistä on ollut verottajan erikoisperinnän selvitettävänä ja joka kolmanteen yritykseen on kohdistunut konkurssimenettelyä. Joka kymmenes yritys on ollut yrityssaneerausmenettelyssä mukana. Tilastojen mukaan yrityssaneerauksessa olleista yrityksistä vain noin 1 % kykenee jatkamaan saneerauksen jälkeen normaalisti toimintaansa. (HTSY:n ilmiöselvitys 33/2011, Ulosoton velalliskartoitus s. 3 ja 25.) Näin ollen voitaneen todeta, että niiden yritysten, joihin kohdistuu ulosottotoimenpiteitä, selviytymismahdollisuudet ovat vähäiset eikä saneeraushakemuksesta irrallinen täytäntöönpanon keskeyttämistä koskeva direktiiviehdotus Valtakunnanvoudinviraston näkemyksen mukaan siten paranna yritysten asemaa tässä suhteessa. Sen sijaan ulosottovelkojien asemaan täytäntöönpanon keskeyttämistä koskeva direktiiviehdotus saattaa vaikuttaa heikentävästi.

Ulosottomenettely ei estä velallista ja velkojaa käymästä saneerausohjelmaa koskevia neuvotteluja. Ehdotuksen perusteella on jäänyt jossain määrin epäselväksi, miten saneeraushakemuksesta irrallinen täytäntöönpanokielto edistäisi velkojien ja velallisen välisiä neuvotteluja. Kuten yllä on todettu, yritysvelallisten ulosottovelat pääosin koostuvat veroveloista. Verottaja hoitaa nykyisellääkin itse perintää ennen ulosoton hakemista ja solmii yritysvelallisten kanssa maksusuunnitelmia.

Valtakunnanvoudinvirasto yhtyy valtioneuvoston kantaan, jonka mukaan Suomen on neuvotteluissa pyrittävä siihen, että direktiivin säännökset ovat mahdollisimman hyvin sovitettavissa kansalliseen lainsäädäntöön eivätkä aiheuta tilannetta, joka heikentää kansallisen järjestelmän toimivuutta. Direktiivissä tulee huomioida tasapuolisesti sekä yrityksen mahdollisuudet saneeraukseen että velkojien oikeudet. Valtakunnanvoudinvirasto yhtyy myös siihen valtioneuvoston kantaan, että ehdotus sisältää tarpeettoman paljon yksityiskohtaista sääntelyä.

Valtakunnanvouti Juhani Toukola